

„Přečiny proti osobnímu vlastnictví budou tvrdě trestány!“

Kriminální a kázeňské delikty příslušníků Gestapa v Protektorátu Čechy a Morava

JAN VAJSKEBR – JAN ZUMR

Úplatkářství, defraudace, vydírání a krádeže – to byly nejčastější trestné činy pracovníků tajné státní policie v protektorátu. Nechyběly ani mravnostní přečiny a obzvláště širokou kategorií představovaly služební delikty, jako nedbalost, dezerce, opilství nebo porušení subordinace.

V nacistickém Německu zastávala politická policie zvláště důležitou pozici. Její tvůrci, říšský vůdce SS a náčelník německé policie v říšském ministerstvu vnitra Heinrich Himmler a jeho podřízený, náčelník Hlavního říšského bezpečnostního úřadu (RSHA) Reinhard Heydrich, jí přiřkli úlohu ochránce německé rasy a krve.¹ Policisté, kteří byli z velké části příslušníky SS, měli představovat avantgardu nacionálního socialismu. Proto na ně byly kladeny zvláště přísné požadavky, jež zasahovaly do osobního života každého z nich. Sledována byla politická spolehlivost v nejširším slova smyslu,

včetně náboženského vyznání nebo rodinných poměrů.² Samozřejmostí měla být i trestní a mravní bezúhonnost, která byla zajišťována jednak přísným výběrem a jednak důslednou kontrolou jejich chování ve službě

Říšský vůdce SS a náčelník německé policie Heinrich Himmler se na prvním nádvoří Pražského hradu vítá v doprovodu zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha s nacistickými představiteli v protektorátu, 29. října 1941 Foto: ČTK

1 Tento text je jedním z výstupů interního projektu Ústavu pro studium totalitních režimů zaměřeného na velitelský sbor Gestapa na území Protektorátu Čechy a Morava, jehož řešiteli jsou Jan Vajskebr a Jan Zumr. Citace v titulku článku: *Národní archiv* (NA), f. Úřad říšského protektora (ÚŘP), sign. 114-9/40, Achter Sammelerlass, 18. 7. 1941.

2 K tématu více VAJSKEBR, Jan – ZUMR, Jan: Pryč s židovsko-křesťanským morem! Náboženské vyznání příslušníků nacistického bezpečnostního aparátu. *Paměť a dějiny*, 2021, roč. 15, č. 1, s. 53–62; TITÍŽ: „Já a moje žena si děti přejeme!“ Populační politika SS na příkladu příslušníků Gestapa v Protektorátu Čechy a Morava. *Soudobé dějiny*, 2022, roč. 29, č. 1, v tisku.

i mimo ni. Tohoto maximalistického požadavku se z řady důvodů nikdy nepodařilo dosáhnout a příslušníci policie se opakovaně dopouštěli přestupků proti služebnímu řádu či tehdy platným zákonům. Potírání přečinů měl zabezpečit vlastní justiční systém v podobě soudů SS a policie, které byly vybaveny zvláštní soudní pravomocí.³

Soudnictví SS a policie v protektorátu

Protektorát Čechy a Morava původně patřil do gesce drážďanského V. soudu SS a policie, nejprve přímo a nejpozději od února 1940 prostřednictvím pražské pobočky. Ta se 25. dubna 1940 osamostatnila a byla transformována na VIII. soud SS a policie.⁴ Pod něj spadaly útvary Waffen-SS dislokované na protektorátním území, příslušníci uniformované (pořádkové) policie a služeben bezpečnostní policie, tj. Gestapa a kriminální policie (Kripo), a bezpečnostní služby (SD). Nejtěžší případy však byly přidělovány k soudům mimo protektorátní území, aby byla vyloučena podjatost soudu.⁵ Soud SS a policie se zabývaly závažnou trestnou činností, kdežto lehčí provinění spadala do pravomoci vedoucího úřadovny. Vzájemný poměr udělených trestů lze ilustrovat na dokumentaci pražské řídicí úřadovny z let 1942 až 1943.

Ačkoliv vedoucí řídicí úřadovny uložil v rámci své kompetence určitý

Měsíc	Řešeno vedoucím	Odsouzeno soudem
Únor 1942	?	9
Květen 1942	4	4
Červen 1942	2	-
Říjen 1942	1	-
Listopad 1942	3	-
Leden 1943	-	2
Březen 1943	1	1
Září 1943	-	2
Listopad 1943	-	1

počet kázeňských trestů, hlavní roli při trestání přečinů hrál VIII. soud SS a policie. Podle nekompletní dokumentace řešil od poloviny listopadu 1940 do konce října 1941 nejméně 134 případů.⁷ Z tohoto počtu náleželo čtrnáct k bezpečnostní policii a SD, což je přibližně deset procent. Koncem války se situace výrazně změnila. V porovnání s dramaticky rostoucími stavy Waffen-SS v protektorátu a pořádkové policie tvořili příslušníci bezpečnostních složek před soudem nepatrné procento. V posledním čtvrtletí roku 1944 se jednalo jen o tři z více než tisíce případů a v následujícím čtvrtletí o osm z více než dvanácti set.⁸

Nejvyšší teritoriální soudní instancí představoval orgán se soudní pravomocí (Gerichtsherr). Uvedenou funkci zastával z pozice vyššího velitele SS a policie v Praze Karl

Hermann Frank, který potvrzoval, případně připomínkoval rozsudky soudu. Jeho zástupcem pro kauzy příslušníků bezpečnostní policie a bezpečnostní služby byl velitel bezpečnostní policie a SD v Praze.⁹ V rámci jeho služebny měl příslušnou agendu na starosti referent pro personální a disciplinární záležitosti bezpečnostní policie.¹⁰ V roce 1940 působil na této pozici zástupce vedoucího pražské řídicí úřadovny vládní rada Joachim Illmer.¹¹ Počátkem roku 1942 nastoupil na jeho místo vládní rada dr. Rudolf Schneider.¹²

Při trestním řízení před soudem SS a policie zpravidla zasedali tři soudci, z toho jeden z povolání. Obžalobu zastupoval vybraný důstojník SS, kdežto s obhájcem soudní řád SS vůbec nepočítal. Posledním účastníkem soudního řízení byl zapisovatel.

3 Více k problematice KAŇÁK, Petr - VAJSKEBR, Jan: Trestní právo a soudnictví v rámci SS a policie v letech 1938–1945. *Securitas Imperii*, 2015, č. 26, s. 38–63.

4 KAŇÁK, Petr - VAJSKEBR, Jan: VIII. soud SS a policie v Praze. *Securitas Imperii*, 2015, č. 27, s. 90–108, konkrétně na s. 90.

5 *Archiv bezpečnostních složek (ABS)*, f. Výpovědi zaměstnanců Gestapa a SD (52), sign. 52-40-16, Nachrichtenblatt der Staatspolizeileitstelle Prag, Jahrgang IV, Nr. 1 (1. 1. 1943).

6 Tabulka je sestavena ze zpravodajských věstníků řídicí úřadovny Gestapa od dubna 1942 do prosince 1943. Viz Tamtéž.

7 Údaje od 6. 6. do 20. 7. 1941 nejsou k dispozici.

8 Viz tabulka KAŇÁK, Petr - VAJSKEBR, Jan: *VIII. soud SS a policie v Praze*, s. 101–102.

9 NA, f. ÚŘP, sign. 114-9/40, výnos Reichsführera SS o zvláštní soudní pravomoci v trestních záležitostech příslušníků SS a policejních složek ve zvláštním nasazení, 20. 11. 1939.

10 V originále Sachbearbeiter für Personal- und Disziplinarangelegenheiten der Sipo.

11 NA, f. Státní tajemník u říšského protektora v Čechách a na Moravě (ÚŘP-ST), sign. 109-4/1277, Personální a organizační členění BdS v Praze, 20. 9. 1940.

12 Tamtéž, sign. 109-5/10, Personální a organizační členění BdS v Praze, 27. 4. 1942.

V letech 1940 až 1942 platila pro příslušníky bezpečnostní policie a SD omezující opatření, jimiž se Heydrich snažil udržet v tajnosti práci svých podřízených.¹³ K soudům SS a policie byli přiděleni vyšetřovací důstojníci SD (SD-Untersuchungsführer), kteří se zabývali výhradně případy příslušníků bezpečnostní policie a bezpečnostní služby.¹⁴ Plnili zpravidla funkci tzv. soudních důstojníků, kteří měli při procesech zastupovat obžalobu.¹⁵ Nejpozději od září 1941 zastával tento post vládní rada Otto Hübner.¹⁶ Po třech letech jej nahradil bývalý zástupce vedoucího brněnské řídicí úřadovny vládní rada Hermann Ebert, jenž předtím zastával stejnou funkci u inspektora bezpečnostní policie v Berlíně.¹⁷ Počátkem listopadu 1944 byl nicméně služebních povinností zbaven a místo něj přišel zemský soudní rada dr. Leonhardt.¹⁸

Je paradoxní, ale zároveň příznačné, že právě důstojníci, kteří měli disciplinární záležitosti na starosti, se sami stali předmětem zájmu dozorcích orgánů. V září 1944 bylo zahájeno vyšetřování proti Schneiderovi kvůli pasivnímu úplatkářství a několika případům vojenské neposlušnosti, které měly podobu neoprávněného použití služebního automobilu.¹⁹ Ebert se ocitl koncem téhož roku na tři týdny ve vazbě za samovolné opuštění posádky. Následně byl za trest povolán do Waffen-SS a sloužil u protiletadlového dělostřelectva.²⁰

Po dobu vyšetřování a v případě udělení trestu zostřené vazby byli příslušníci SS a policie umístováni do vazební věznice, která se nacházela na Loretánském náměstí na pražských Hradčanech. Po válce budovu převzalo Obranné zpravodajství (OBZ), které v ní zřídilo nechvalně známou mučírnu, tzv. Domeček.

Je paradoxní, ale zároveň příznačné, že právě důstojníci, kteří měli disciplinární záležitosti na starosti, se sami stali předmětem zájmu dozorcích orgánů

Majetkové trestné činy

Podobně jako v celoříšském měřítku, představovaly u příslušníků Gestapa v Protektorátu Čechy a Morava nejpočetnější kategorii trestných činů korupce, zpronevěra a machinace, často spojené s vydíráním. Svodům snadného zbohatnutí neodolal například Gerhard Wagner. Ten nastoupil jako příslušník SA k tajné státní policii v roce 1933 a již v následujícím roce se dopustil krádeže, za niž byl potrestán měsíčním vězením. Přesto byl povolán k Úřadu tajné státní policie a zařazen do kurzu pro kriminální komisaře v tehdejší Policejním

institutu v Berlíně-Charlottenburgu. V hodnosti kriminálního komisaře se zúčastnil okupace českého vnitrozemí a následně byl jmenován vedoucím venkovní služebny v Moravské Ostravě. V rámci arizací židovského majetku zabavila služebna mj. více než sto osobních automobilů, které měly být ohodnoceny a za odhadní cenu prodány německým ozbrojeným složkám.

Vazební věznice pro příslušníky Gestapa a SS se stal objekt na Loretánském náměstí, který v 50. letech nechvalně proslul pod krycím názvem „Domeček“

Foto: Wikipedia.org

13 NA, f. ÚŘP, sign. 114-9/40, trestní řízení proti příslušníkům bezpečnostní policie a SD, 22. 1. 1940; Tamtéž, SS-Hauptamt-Gericht: Achter Sammelerlass, 18. 7. 1941.

14 KAŇÁK, Petr – VAJSKEBR, Jan: *Trestní právo a soudnictví v rámci SS a policie v letech 1938-1945*, s. 43-49.

15 NA, f. ÚŘP, sign. 114-9/40, rozdělovník k trestnímu řízení proti příslušníkům bezpečnostní policie a SD, 22. 1. 1940; ABS, f. Sběrka písemností útvarů SS na území Protektorátu (107), sign. 107-7-1, plní rozsudek VIII. soudu SS a policie v Praze, 19. 11. 1942.

16 NA, f. ÚŘP, sign. 114-9/37, Personální členění VIII. soudu SS a policie, 30. 9. 1941; *Bundesarchiv Berlin* (BArch Berlin), f. SS-Offiziersakten (SSO), sign. 119A, opis rozkazu náčelníka Sipo a SD o přeložení Hübnera ke KdS Danzig, 31. 10. 1944.

17 Ebert byl nejpozději v říjnu 1944 nasazen jako vyšetřovací důstojník v Praze a zároveň v Drážďanech, přičemž sídlil v české metropoli a do Saska jen dojížděl. ABS, f. 52, sign. 52-40-16, Nachrichtenblatt der Staatspolizeileitstelle Prag, 1. 11. 1944 a 1. 2. 1945; *Befehlsblatt des Chefs der Sipo und des SD*, č. 43/44, 21. 10. 1944.

18 Uvedeného se z dostupných pramenů dosud nepodařilo identifikovat. ABS, f. Ústředna státní bezpečnosti (305), sign. 305-683-3, Popis služebny BdS G. Bürgerem, 9. 10. 1946.

19 *BArch Berlin*, f. SSO, sign. 92B, osobní složka R. Schneidera.

20 Tamtéž, sign. 169, osobní složka H. Eberta.

Přestože příslušníci policie měli přísný zákaz nakupovat zabavený majetek, Wagner si uměl poradit. Prvním krokem v machinaci bylo stanovení podhodnocené odhadní ceny. Za ni byl tovar, v tomto případě automobil, prodán třetí osobě a teprve od ní putoval do rukou předem vybraného vlastníka. Zisk z celé transakce šel do kapsy zasvěceným gestapákům, kteří si navíc pořídili automobily pro vlastní potřebu. Podobně docházelo k rozkrádání i dalšího zabaveného majetku včetně radiotechniky, nábytku či nemovitostí. Příslušníci ostravského Gestapa dokonce přes „bílého koně“ provozovali vlastní hotel.²¹ O míře rozkrádání svědčí i fakt, že do něj bylo zapojeno dvanáct příslušníků ostravské služebny.

Defraudace takového rozsahu však nebylo možné zcela skrýt a počínání Wagnerovy skupiny záhy upoutalo pozornost nadřízených míst. K prvnímu vyšetřování došlo už krátce po skončení polské kampaně. Jak vyplynulo z poválečných výsledků, podnět k němu dal tehdejší kriminální tajemník a vedoucí referátu II A ostravské služebny Leopold Steindorf, který poslal anonymní udání nadřízeným do Brna. Odtud byl do Ostravy vyslán zástupce vedoucího řídicí úřadovny, vládní rada Bruno Lettow. Vyšetřování však vyznělo do ztracena, neboť Wagner jakékoliv pochybení vehementně popíral a instruoval své podřízené, jak mají vypovídat. Navíc nařídil zničení nebo uschování příslušných spisů a vytváření falešné dokumentace. Vedoucí ostravské

služebny ovšem zdaleka neměl vyhráno, neboť Steindorf napsal další anonym, tentokrát přímo berlínské centrále. Z RSHA poté na začátku roku 1940 přijela zvláštní komise v doprovodu brněnských úředníků, která provedla nové šetření.²² V jeho důsledku byl Wagner zbaven funkce, zatčen a postaven před soud. Nejprve jej stranický soud vyloučil z NSDAP²³ a poté byl 27. února 1941 odsouzen VIII. soudem SS a policie v Praze ke dvěma rokům a šesti měsícům vězení.

Příslušníci ostravského Gestapa dokonce přes „bílého koně“ provozovali vlastní hotel. O míře rozkrádání svědčí i fakt, že do něj bylo zapojeno dvanáct příslušníků ostravské služebny.

Himmlerovi se ale výše trestu nezdála adekvátní a odmítl rozsudek potvrdit.²⁴ Přitěžující okolnosti viděl v tom, že Wagner se dopustil krádeže již v minulosti a že jako vedoucí služebny měl jít svým podřízeným příkladem. Navzdory tomu porušil zákaz říšského vůdce SS nakupovat židovský majetek a nakonec ničil příslušnou dokumentaci. V obnoveném řízení 28. srpna 1941 Wagnerovi ovšem soud vyměřil stejnou délku trestu, což Himmlera opět neuspokojilo.²⁵ Třetí soud se konal přesně rok od

prvního a Wagner byl odsouzen na tři roky do káznice a vyloučen z SS. Tento rozsudek už Himmler potvrdil.²⁶

Jak bylo běžnou válečnou praxí, odsouzený příslušník SS neputoval do káznice, ale byl umístěn v nápravném zařízení SS. Od září 1942 byl proto Wagner odeslán do trestního tábora SS v Dachau. Za vzorné chování dostal možnost „osvědčit se“ na frontě.²⁷ Nejprve byl přemístěn ke speciálnímu nápravnému útvaru, tzv. Přezkušovacímu oddílu, který se shodou okolností nacházel v protektorátu.²⁸ Odtud putoval k trestní jednotce na frontu, kde si zřejmě vedl natolik dobře, že vyšetřující důstojník v únoru 1944 navrhl zbytek trestu. Říšský vůdce SS návrh posléze schválil a Wagner nadále bojoval v řadách Waffen-SS.²⁹ Je dost dobře možné, že vzhledem k extrémně rizikovým akcím, do nichž byli příslušníci trestních jednotek nasazováni, válku nepřežil.

Podle výpovědi bývalého vedoucího referátu II B řídicí úřadovny Gestapa v Brně Alfreda Zimmermanna se podobným způsobem měl obohacovat i vedoucí venkovní služebny v Olomouci, kriminální komisař Rudolf Jänisch.³⁰ K jeho případu se dochovala jen torzovitá dokumentace a vyplývá z ní, že v listopadu 1940 mu bylo zakázáno nošení služební uniformy a byl vyšetřován. Koncem roku byl na vlastní žádost z SS propuštěn.³¹ V květnu 1942 se stal nezvěstným na frontě a z tohoto důvodu bylo řízení u nejvyššího soudu NSDAP zastaveno.³²

21 ABS, f. Odbor politického zpravodajství MV (2M), sign. 2M 13 457, výpověď A. Zimmermanna, 30. 9. 1936.

22 *Zemský archiv v Opavě (ZAO)*, f. Mimořádný lidový soud (MLS) Ostrava, sp. zn. Ls 234/47, Steindorfova výpověď, 31. 5. 1946.

23 *BArch Berlin*, f. Parteikorespondenz (PK), sign. S 0105, nařízení místní skupiny „Hnědý dům“ v Mnichově, 19. 2. 1941.

24 Tamtéž, f. SSO, sign. 215B, dálnopis VIII. soudu SS a policie, 17. 10. 1941.

25 Tamtéž, nařízení říšského vůdce SS a náčelníka německé policie o zrušení rozsudku VIII. soudu SS a policie z 28. 8. 1941 (datováno 24. 11. 1941).

26 Tamtéž, potvrzení rozsudku VIII. soudu SS a policie z 27. 2. 1942 (datováno 15. 5. 1942).

27 *BArch Berlin*, f. SSO, sign. 215B, posudek na G. Wagnera, 20. 3. 1943.

28 VAJSKEBR, Jan: Nápravné útvary SS v Protektorátu Čechy a Morava. *Historie a vojenství*, 2009, roč. 58, č. 1, s. 61–70.

29 *BArch Berlin*, f. SSO, sign. 215B, posudek na G. Wagnera, 21. 2. 1944; Tamtéž, rozhodnutí říšského vůdce SS, 17. 3. 1944.

30 ABS, f. 2M, sign. 2M 13 457, výpověď A. Zimmermanna, 30. 9. 1946.

31 *BArch Berlin*, f. SSO, sign. 130A, osobní složka R. Jänische.

32 Tamtéž, f. Oberstes Parteigericht (OPG), sign. E0082, dopis župního vedení sudetské župy OPG, 9. 10. 1942.

Kriminální zaměstnanec Hans Gulde byl držitelem zlatého stranického odznaku NSDAP pro nejstarší členy strany a příslušníkem Gestapa od začátku roku 1934. V roce 1939 jej nadřízení přeložili do Brna. Jako vedoucí referátu II E pro hospodářské záležitosti měl mj. na starosti arizaci židovského majetku a záhy ho zlákala možnost rychlého zisku. Při prodeji majetku židovských rodin, který měl jít do dražby, si některé věci присvojoval. Aby si naklonil příslušného referenta na oberlandrátu, uplácel ho různými dárky. Sám Gulde se ale také rád nechával uplácat. Za intervenci ve prospěch „židovského míšence“ u Rodopisného úřadu SS si nechal vyplatit odměnu 25 tisíc protektorátních korun. V další arizační záležitosti přijal úplatek 20 tisíc korun. Sám však platil nerad – coby příslušník Gestapa si vyžádal od jisté firmy zboží značné hodnoty, ale odmítl ho uhradit.³³

V roce 1940 odešel od Gestapa a stal se z něj samostatný obchodník. Dřívějších kontaktů a informací využil k získání arizované průmyslové prádelny v Brně, kterou koupil hluboko pod cenou. Později si v Brně pořídil ještě firmu na výrobu hraček. Ale v roce 1942 došlo i na protřelého Guldeho. Dne 9. května 1942 byl vyloučen z NSDAP³⁴ a tři dny poté zatčen v Brně kriminální policií. Následně se u něj při domovní prohlídce našlo značné množství textilií.³⁵ Kvůli podplácení i přijímání úplatků byl 13. října 1942 odsouzen ke třem letům vězení.³⁶ Přišel rovněž o pofidérně nabyté společnosti, na což si stěžovala jeho žena přímo K. H. Frankovi.³⁷ Trest si

Odsouzení důstojníci často putovali do trestních jednotek, které se účastnily zvláště nebezpečných akcí, např. potlačování Varšavského povstání v roce 1944

Foto: ČTK

začal odpykávat v káznici v Budyšíně, ale později byl zřejmě přeřazen k trestním útvarům SS, pravděpodobně k nechalně proslulé zvláštní jednotce SS Dirlwanger. Této hypotéze by odpovídal fakt, že Gulde zemřel 5. února 1944 v běloruském Vitebsku, kde byl zmíněný útvar nasazen k protipartyzánským operacím.³⁸

Majetkového prohrěšku se dopustil také vedoucí referátu III B brněnské řídicí úřadovny, vrchní kriminální tajemník Johannes Rimkus, nad nímž vynesl VIII. soud SS a policie rozsudek 19. listopadu 1942. V něm mu za přivlastnění osobních předmětů Vojtěcha Šedy, který byl odsouzen

stanným soudem k trestu smrti, vyměřil tři měsíce vězení.³⁹ O čtyři dny později rozsudek potvrdil ze své funkce „Gerichtsherr“ K. H. Frank. Zároveň nařídil upuštění od výkonu trestu s tím, že odsouzený má dostat možnost, aby se „osvědčil“ na východní frontě.⁴⁰

Největší korupční skandál brněnské řídicí úřadovny Gestapa se pojí s tehdejším vedoucím kontrašpionážního oddělení, kriminálním radou Willim Herzbergerem. Do případu byli zapleteni i jeho zástupce Johann Steinfurth, vedoucí referátů Gustav Langhans a Wilhelm Fliegel a několik dalších podřízených. Oddělení zřídilo v roce 1941 na popud „Žida Weisse“, který byl registrován jako ariječ, konfidentskou organizaci pokrývající celou Moravu. Ke krytí nákladů byla vytvořena hospodářská poradenská kancelář. V ní se ovšem především pořádaly pitky a někteří příslušníci Gestapa se zde rovněž stýkali s prostitutkami. Náklady hradil Weiss, který peníze získával pochybným způsobem, zejména od Židů propouštěných za úplatu z ochranné vazby, dále za vyjímání vybraných osob z transportů nebo za povolení k návštěvám vězňů. Herzbergerovi a Steinfurthovi navíc zprostředkoval půjčku ve výši 75 tisíc protektorátních korun.

Dne 19. února 1942 byl Herzberger zatčen, poté co skončili o několik týdnů předtím ve vězení jeho společníci.⁴¹ V praxi to znamenalo, že bylo pozatýkáno prakticky celé vedení kontrašpionážního oddělení brněnské Gestapa, tedy jeho vedoucí, zástupce a tři ze čtyř vedou-

33 Dokumentace k případu Gulde viz *BArch Berlin*, f. PK, sign. D 0245 a Tamtéž, f. SS-Mannschaftsakten (SM), sign. F 0017.

34 *BArch Berlin*, f. PK, sign. D 0245, vyloučení H. Guldeho z NSDAP, 9. 5. 1942.

35 NA, f. ÚŘP-ST, sign. 109-4/1273, zpráva o H. Guldem, 28. 6. 1942.

36 *BArch Berlin*, f. SM, sign. F 0017, osobní složka H. Guldeho.

37 NA, f. ÚŘP-ST, sign. 109-11/144, dopis pí Guldeové K. H. Frankovi, 5. 1. 1943.

38 Stadtverwaltung Albstadt, úřední sdělení, 18. 2. 2021.

39 ABS, f. 107, sign. 107-7-1, polní rozsudek VIII. soudu SS a policie, 20. 11. 1942.

40 *Moravský zemský archiv (MZA)*, f. Gestapo Brno (B 340), sign. 100-343-15, poznámka referátu I D řídicí úřadovny Gestapa v Brně, prosinec 1942.

41 Dne 26. 1. 1942 byl zatčen Weiss, 29. 1. Sedlák (Siedler), 2. 2. Fliegel, Langhans, Steinfurth a tři další příslušníci Gestapa. ABS, f. 52, sign. 52-1-384, výpověď R. Sedláka, 27. 6. 1945.

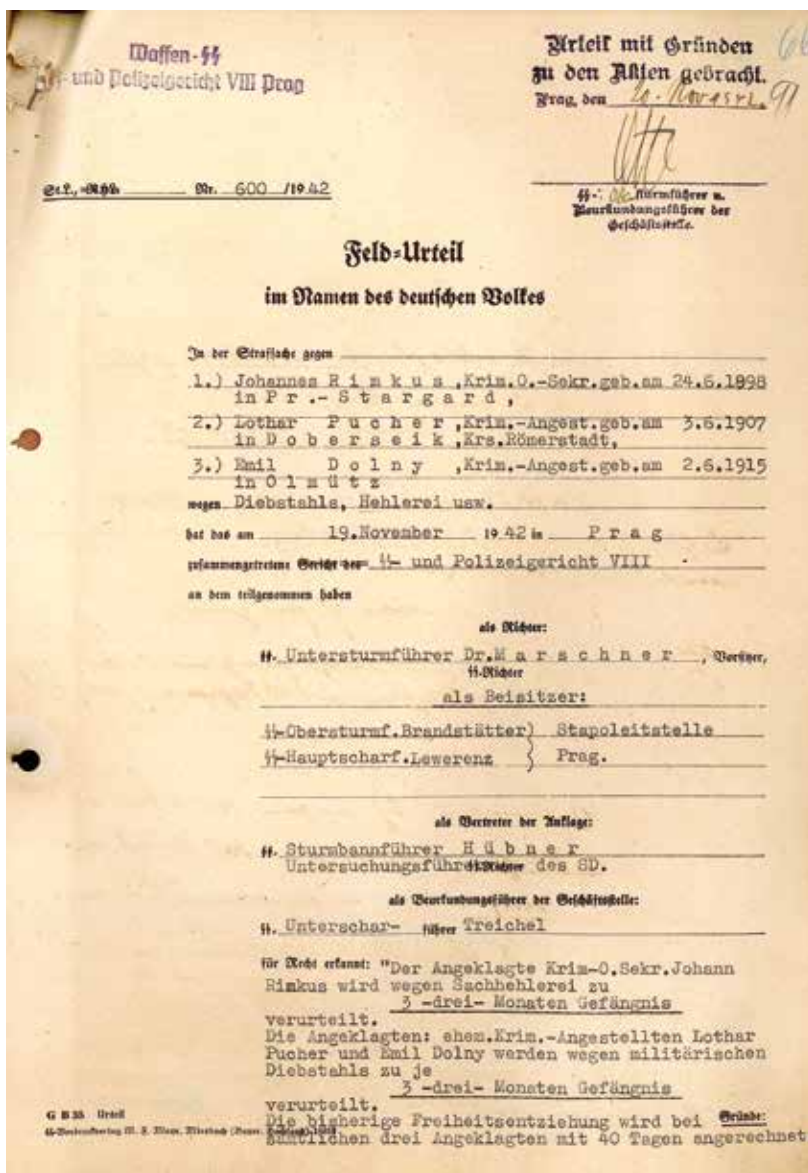

Vrchní kriminální tajemník Johannes Rimkus a polní rozsudek VIII. soudu SS a policie nad ním

Foto: ABS, f. Sbírka písemností útvarů SS na území Protektorátu, sign. 107-7-1

cích referátů. Proces s nimi se konal 29. srpna 1942 před III. soudem SS a policie v Berlíně. Herzberger byl odsouzen k deseti letům káznice, Fliegel k sedmi, Steinfurth a zřejmě i Langhans k pěti letům.⁴² S výší trestu pro vedoucího oddělení však opět nebyl spokojený říšský vůdce SS Himmler a nařídil nové projednání. Vadila mu nejen obecně nízká výše trestu pro vedoucího pracovníka, ale patrně také to, že Herzberger byl „starým bojovníkem“ nacistického hnutí (členem SS od roku 1930). Navíc v letech 1932 až 1933 působil jako velitel Hitlerovy osobní ochranky a pohyboval se v jeho bezprostřední blízkosti!⁴³

Herzbergerovi přitížil i starší disciplinární prohřešek. Během svého působení na Úřadu tajné státní policie v Berlíně řídil konfidenta, z něhož se vyklubal podvodník a zloděj, který byl poté ze služeb Gestapa propuštěn.

Po nějaké době z něho bývalý řídicí orgán, momentálně působící v Čáchách, opět udělal konfidenta, jenž se ale držel svých dřívějších zvyklostí. Peníze, které obdržel pro svoji

„práci“, zpronevěřil a část odevzdával svému patronovi, jemuž za ně pořídil mj. rodinnou dovolenou, včetně letenek a volné konzumace v baru. Vyšetřování proti Herzbergerovi

42 BArch Berlin, f. RS, sign. F 5504, zpráva HA SS-Gericht Himmlerovi 22. 4. 1944, ABS, f. 305, sign. 305-362-5, výpověď J. Steinhubera, 16. 1. 1947.

43 BArch Berlin, f. SSO, sign. 93A, osobní karta příslušníka SS Herzbergera.

44 Vyšetřování v rámci SS bylo zastaveno v březnu 1939 vzhledem k amnestii říšského vůdce SS. Tamtéž, zpráva Hlavního oddělení Soud a péče, 6. 3. 1939.

bylo zahájeno jak policejními orgány, tak po stranické linii. Ačkoliv se mu nepodařilo prokázat spoluvinu, byl 15. prosince 1937 poslán na dovolenou a bylo mu zakázáno nosit uniformu SS.⁴⁴ Mohl mluvit o štěstí, když byl později převelen ke Gestapu do Vratislavi a potrestán pouze důtkou.⁴⁵

K obnovení procesu došlo 25. října 1943. Herzberger byl kvůli vojenské neposlušnosti, přijímání úplatků a zpronevěře odsouzen ke dvanácti letům káznice, odebrání občanských práv, vyloučení z SS a označení za nehodného vojenské služby.⁴⁶ Ani s tímto rozsudkem se však Himmler nesmířil a koncem roku 1944 byl Herzbergerovi zvýšen trest na patnáct let. Zda se říšský vůdce SS s tímto rozsudkem spokojil, z dostupných pramenů nevyplývá, ale vzhledem k blízkému konci války už na další řízení zřejmě nebyl čas.⁴⁷

Herzbergerův spolupachatel Steinfurth, patrně i s ostatními komplici, byl po odsouzení transportován do trestního tábora. Tam požádal s dalšími osmi bývalými důstojníky SS o přeložení k oddílu zvláštního určení Friedenthal, diverzní jednotce proslulého nacistického dobrodruha Otta Skorzenyho.⁴⁸ Himmler však udělil povolení jen u dvou z nich a zbylé nechal převelet k zvláštnímu pluku Dirlewanger.⁴⁹ Podle výpovědi bývalého spolupracovníka měl Steinfurth padnout v Polsku, zřejmě při potlačování Varšavské-

ho povstání.⁵⁰ Podobný osud nejspíše stihl i Langhanse, který údajně rovněž zahynul koncem války.⁵¹ Na rozdíl od nich jejich bývalý nadřízený Herzberger válku přežil a zemřel koncem padesátých let ve Spolkové republice Německo.⁵²

Z příslušníků pražské řídicí úřadovny se před soud dostaly jen „malé ryby“. Je otázkou, zda se zde případy obdobného rozsahu jako v Brně nevyskytovaly, nebo se je nepodařilo odhalit. Patrně největším případem byl proces s devíti bývalými kriminálními úředníky a zaměstnanci z referátů zabývajících se českým odbojovým hnutím a církevní a židovskou problematikou. Vzhledem k rozsahu trestné činnosti se vyšetřování táhlo mimořádně dlouho, téměř půldruhého roku, a samotné hlavní přelíčení trvalo pět dní. Za krádeže, vydírání a úplatkářství jim berlínský III. soud SS a policie polním rozsudkem z 20. února 1942 vyměřil tresty vězení od 8 měsíců do 12 let.⁵³ Objevily se ale i další kauzy. Bývalý kriminální zaměstnanec pod iniciálou N.⁵⁴ byl odsouzen ke čtyřem letům vězení a ztrátě občanských práv na dobu tří let, když jej soud uznal společně s jeho komplicem vinným z loupežného vydírání.⁵⁵ Kriminální zaměstnanec R. se zase spojil „s jedním Čechem“, zprostředkoval pro něj za odměnu dodávku masa na černém trhu a zneužil přitom svého služebního zařazení. Do vězení šel na rok a čtyři měsíce za braní úplatků.⁵⁶

O tom, že šlo pouze o špičku ledovce, svědčí další skutečnosti odhalené během poválečného vyšetřování. Vedele možnosti si zabavené věci legálně odkoupit za směšně nízké odhadní ceny si příslušníci tajné státní policie přilepšovali i jinak. Svědčí o tom například výpověď kriminálního asistenta venkovní služebny v Plzni Otta Haase, který si z majetku perzekvovaných osob prakticky kompletně pořídil vybavení domácnosti, a to „čtyři židle do pokoje, dvě křesla, kulatý stůl, jeden pokojský přiborník, třídílný psací stůl, dva velké koberce, tři koberce menší a dva běhouny, jednu kožesinu, jeden vysavač, dva radiové přijímače, gramofon, fotografický aparát, stříbrné přibory, náramek, alpakový přibor, jednu dámské hodinky, tabatěrku, pudřenku, tyčinku na rty, křtžek a dva pánské židovské (sic) obleky.“ Jeho manželka si navíc opatřila z podobných zdrojů dámský kostým a další textilie. Při domovní prohlídce u ní byly nalezeny i skvosty, jako prsteny, perly, brilianty nebo platina v hodnotě 200 až 280 tisíc korun. O nich Haase suverénně prohlásil: „Za tyto jsem nezaplatil ničeho, vzhledem k tomu, že jsem je nepovažoval za vlastní majetek a jaksi jsem je jen opatroval.“⁵⁷ Po válce soud jeho tvrzení neověřil a za různé trestné činy jej odsoudil k trestu smrti.

Porušení kázně a další delikty

Obzvlášť sledovanou kategorií trestných činů byly delikty sexuální povahy

45 Tamtéž, stanovisko vyšetřujícího důstojníka u vedoucího SD v rámci SS-OA West, 16. 5. 1938; Tamtéž, zpráva Herzbergera, 23. 3. 1938.

46 Tamtéž, zpráva vyšetřujícího důstojníka u náčelníka Sipo a SD, 9. 11. 1943.

47 Tamtéž, osobní karta příslušníka SS Herzbergera; Tamtéž, zpráva vyšetřovacího důstojníka SS u náčelníka Sipo a SD, 18. 8. 1944.

48 *BArch Berlin*, f. RS, sign. F 5504, zpráva HA SS-Gericht Himmlerovi, 22. 4. 1944.

49 Tamtéž, zpráva soudce SS u říšského vůdce SS, 6. 6. 1944.

50 MZA, f. MLS Brno (C 141), sp. zn. Lsp 1769/46, výslech K. Schrettera, 7. 10. 1946.

51 ABS, f. 52, sign. 52-1-207, výslech W. Josela, 10. 7. 1945.

52 Institut für Zeitgeschichte, NSG-Datenbank.

53 ABS, f. 52, sign. 52-40-16, Nachrichtenblatt der Staatspolizeileitstelle Prag, Jahrgang IV, Nr. 1, 1. 1. 1943. Opis rozsudku se nachází Tamtéž, f. Ústředna státní bezpečnosti (305), sign. 305-576-2.

54 Ve zprávě je uvedena pouze iniciála, obdobně jako v dalších případech.

55 NA, f. ÚŘP-ST, sign. 109-7/55, SS- und Polizeibericht VIII Prag: Besondere Anordnungen für das Gerichtswesen Nr. 8/41, 30. 10. 1941.

56 Tamtéž.

57 Státní oblastní archiv (SOA) Plzeň, f. MLS Plzeň, sp. zn. Ls 293/47, výpověď O. Haase, 23. 2. 1947.

hy. Ty mohly mít různou podobu, ať už nedovolený styk s osobou negermánského původu,⁵⁸ vymáhání pohlavního styku, či dokonce znásilnění.⁵⁹ Styk s cizími státními příslušnicemi byl obecně považován za nežádoucí, bez ohledu na jeho charakter. Kriminální zaměstnanec L. brněnské řídicí úřadovny přijal pozvání od dvou Češek, jejichž manželé byli internováni v policejní věznicí, a propašoval pro ně do vězení balíčky. V tomto případě byl soud poměrně shovívavý a vyměřil mu dva a půl měsíce vězení.⁶⁰ Závažnější přestupek proti služebnímu řádu spáchal bývalý SS-Unterscharführer a mimořádný kriminální asistent W. z řídicí úřadovny Gestapa v Brně, který se dopustil smilstva se ženou, jež mu byla úředně svěřena. To bylo samo o sobě nepřijatelné a navíc tím porušil rozkaz říšského vůdce SS o zákazu pohlavního styku s Češkami. Za tento

delikt ho čekalo osm měsíců vězení a propuštění z SS.⁶¹

Další kategorií kriminálních činů byla různá pochybení při výkonu služby. Mezi ně lze zařadit nedbalost, samovolné opuštění útvaru, opilství, porušení subordinace nebo služebních předpisů.

Zvláště těžkým přečinem bylo v očích říšského vůdce SS, který sám preferoval pití minerálních vod, opilství. To se nevyhýbá žádné sociální vrstvě či profesní skupině a výjimkou nebyli ani příslušníci tajné státní policie. Himmler se snažil alkoholové excesy svých podřízených potírat. Provinilé důstojníky se pokoušel přimět k nápravě osobními dopisy, ve zvláště křiklavých případech je zavazoval k několikaleté abstinenci, a v roce 1941 dokonce zřídil v koncentračním táboře Buchenwald „protialkoholní léčebnu“.⁶²

Alkohol hrál hlavní roli v další kauze ostravské venkovní služebny, která neměla na vedoucí pracovníky příliš štěstí. Defraudanta Wagnera nahradil v lednu 1940 kriminální komisař Georg Wüst, jenž měl za sebou také pestrou minulost. Během nasazení v Polsku obvinil společně s výše zmíněným Herzbergerem svého tehdejšího nadřízeného, vládního radu a komandéra bezpečnostní policie a SD v Lublinu Alfreda Hasselberga, z řady pochybení, když údajně se svojí jednotkou přepadával a olupoval Židy.⁶³

Na výpověď někdejších Hasselbergových podřízených ale vrhá stín skutečnost, že oba stěžovatelé se zanedlouho dostali vlastním přičiněním do značných problémů. O Herzbergerově defraudanství už byla řeč, kdežto Wüst trpěl pro změnu přílišnou náklonností k alkoholu, který stál i za rozpadem jeho prvního manželství.⁶⁴ Zatímco službu v Moravské Ostravě ještě ustál, následné nasazení u úřadovny Gestapa v Opavě v říšské župě Sudety, kde byl vedoucím oddělení II (tj. „zločiny velezrady“), skončilo debaklem. Osudnou se mu stala návštěva říšského pokladníka Franze Xavera Schwarze, který v doprovodu říšského místodržitele a župního vedoucího Konrada Henleina uskutečnil služební cestu po okupovaném českém pohra-

Gestapáci v družné náladě ve Zlíně 10. května 1944. Vedoucí exekutivy zlínského Gestapa, vrchní kriminální tajemník Karl Raschka se snaží zapálit cigaretu vládnímu radovi Wilhelmu Nöllemu, vedoucímu řídicí úřadovny Gestapa v Brně.

Foto: ABS, f. Ústředna Státní bezpečnosti Praha, sign. 305-788-10

58 K problematice styků mezi příslušníky bezpečnostního aparátu a cizími státními příslušnicemi viz VAJSKEBR, Jan - ZUMR, Jan: „Já a moje žena si děti přejeme!“ Populační politika SS na příkladu příslušníků Gestapa v Protektorátu Čechy a Morava.

59 NA, f. ÚŘP, sign. 114-9/40, SS-Hauptamt-Gericht: Achter Sammelerlass, 18. 7. 1941.

60 Tamtéž, f. ÚŘP-ST, sign. 109-7/55, SS- und Polizeibericht VIII Prag: Besondere Anordnungen für das Gerichtswesen Nr. 7/41, 10. 10. 1941.

61 Tamtéž, SS- und Polizeibericht VIII Prag: Besondere Anordnungen für das Gerichtswesen Nr. 8/41, 30. 10. 1941.

62 LONGERICH, Peter: *Heinrich Himmler. Biographie*. Siedler Verlag, München 2008, s. 333-341.

63 K Hasselbergerovu případu viz MALLMANN, Klaus-Michael - BÖHLER, Jochen - MATTHÄUS, Jürgen: *Einsatzgruppen in Polen. Darstellung und Dokumentation*. Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt 2008, s. 75-80.

64 BArch Berlin, f. SSO, sign. 15C, opis rozsudku zemského soudu v Glogau, 11. 5. 1939.

ničí. Z hlediska své funkce měl Wüst zajišťovat ochranu obou vysokých funkcionářů. Ačkoliv při podobných příležitostech platil přísný zákaz konzumace alkoholu, nedokázal si svoji oblíbenou kratochvíli odepřít. Dne 9. srpna 1942 se při zastávce v Karlově Studánce převlékl do civilu a zamířil do baru, kde se do čtvrté hodiny ranní opíjel. V důsledku toho zaspal, nestihl odjezd kolony a místo toho pověřil vedením svého podřízeného. Sám ji dostihl až na hranici s protektorátem, což výše jmenovaným neuniklo.⁶⁵ Ačkoliv ve stavu opavského Gestapa zůstal až téměř do konce roku 1942, o jeho dalším osudu měl rozhodnout XV. soud SS a policie ve Vratislavi. Ten jej 17. září 1943 poslal za vojenskou neposlušnost a selhání ve službě na jeden rok a tři měsíce do vězení. Rozsudek následně potvrdil říšský vůdce SS,⁶⁶ který zároveň nařídil jeho propuštění z SS⁶⁷ a vyřazení ze stavu bezpečnostní policie.⁶⁸ Podle tehdejší praxe nebyl Wüst poslán do káznice, nýbrž do trestního tábora SS a policie v Danzig-Matzkau. Následně byl umístěn ve venkovním táboře kmenového koncentračního tábora Flossenbürg v Hersbrucku u Norimberka, odkud

měl být přesunut do Dachau. Během transportu se mu však podařilo uprchnout a až do konce války se ukrýval.⁶⁹

Wüst ovšem zdaleka nebyl jediným příslušníkem Gestapa v protektorátu, který měl problémy s alkoholem. Mezi vyhlášené pijany můžeme zařadit například komandéra bezpečnostní policie na Moravě Maxe Rausche,⁷⁰ vedoucího venkovní služebny v Olomouci Richarda Heidana⁷¹ nebo vedoucího kontrašpionáže pražské řídicí úřadovny Gottlieba Höhmanna.⁷² V řadě případů jim nezřízená konzumace alkoholu překážela, či dokonce znemožňovala efektivní výkon služby. Mezi komplikované osobnosti patřil také vedoucí kladenské služebny, kriminální komisař Harald Wiesmann. Už v dubnu 1937 dostal důtku za to, že se opovrživě vyjadřoval o svém nadřízeném. Na kladenské službě Gestapa se opakovaně dostával do konfliktů s podřízenými, mj. se svým zástupcem Fritzem Badeltem, který byl posléze povolán zpět do Prahy.⁷³ Kvůli zanedbání služebních povinností mu byla v lednu 1943 vyslovena nedůvěra, z čehož si však žádné poučení nevzal. V srpnu 1943 se vydal

vozem do Berlína, aby se setkal se svými příbuznými, kteří přišli krátce předtím během náletu o byt. Spotřeboval přitom však cennou komoditu, benzin, která byla vyhrazena pro služební účely.⁷⁴ Tím míra trpělivosti vedoucího řídicí úřadovny Ernsta Gerkeho přetekla. Wiesmann dostal zostřenou důtku a od října 1943 byl suspendován a převelen pod pražskou centrálu.⁷⁵ O dva měsíce později se jej Gerke zbavil výměnou za výše zmiňovaného Höhmanna ze služebny komandéra bezpečnostní policie ve Varšavě, čímž si ale příliš nepomohl.⁷⁶ Z této personální rošády je zřejmé, jak se vedoucí úřadoven snažili zbavit problematických jedinců.

Problém s neoprávněným užíváním vozu měla i skupina příslušníků pražské řídicí úřadovny Gestapa. Úředníci Fritz Badelt, Hermann Zander, Max Seifert a Alfred Zimmermann používali v létě 1939 k soukromým jízdám automobil zabavený židovským majitelům. S vozem dokonce nabourali a při vyšetřování všechno zapírali. Badelt se Zanderem dostali důtku a jen vzhledem k předchozí bezproblémové službě bylo v jejich případě upuštěno od disciplinárního řízení.⁷⁷

65 Tamtéž, rozsudek XV. soudu SS a policie ve Vratislavi, 17. 9. 1943.

66 Tamtéž, potvrzení rozsudku RF-SS, 24. 11. 1943.

67 Tamtéž, sdělení o vyloučení Wüsta z SS, 14. 1. 1944.

68 *Befehlsblatt des Chefs der Sipo und des SD*, č. 14/44, 1. 4. 1944.

69 *BARCh Ludwigsburg*, B 162/1496, výslech Georga Wüsta z 13. 1. 1967.

70 Z výpovědi kriminálního zaměstnance W. Dicka: „Rausch bydlel na služebně, bylo jen málo okamžiků v poslední době, kdy byl vůbec střízlivý. Pil neustále borovičku, kterou mu dodával Taudt, když jsme přijeli ze služební cesty ze Slovenska.“ ČERNÝ, Vladimír: *Brněnské Gestapo a poválečné soudní procesy s jeho příslušníky*. Archiv města Brna, Brno 2018, s. 243.

71 Z poválečných výpovědí jeho podřízených lze odcitovat: „Heidan silně pil alkoholické nápoje, byl pánovitý a hrubý na podřízené“, „O Heidanovi vím, že byl oddán pití lihovin a tím také trpěl výkon služby“, „O Heidanovi bylo známo, že se nechá podplatit a že je silně oddán pití lihovin.“ ČEŠÍK, Vojtěch: *Kriminální komisař Richard Heidan (1893–1947). Životní osudy posledního vedoucího Gestapa v Olomouci. Moderní dějiny*, 2018, roč. 26, č. 1, s. 191.

72 „Přestože kriminální rada Höhmann byl několikrát varován – poněvadž sám během služby příliš hodoval alkoholu – přes to toho ale nezanechal... Přibývajícím zhoršením jeho zdravotního stavu – trpěl na žaludeční vředy – se pokoušel o to, aby nadměrným požitkem alkoholu své bolesti utlumil. A tak se častěji stávalo, že již během služební doby býval silně podnapilým.“ ABS, f. 305, sign. 305-564-6, výpověď A. Scharfa, 12. 7. 1946.

73 VAJSKEBR, Jan – ZUMR, Jan: *Spravedlivý mezi gestapáky? Případ příslušníka „židovského“ referátu gestapa Fritze Badelta. Tereziánské listy*, 2019, č. 47, s. 19.

74 *BARCh Berlin*, f. SSO, sign. 244 B, zpráva řídicí úřadovny Gestapa v Praze BdS, 2. 11. 1943.

75 ABS, f. 305, sign. 305-227-1, výpověď Wiessmanna, 12. 12. 1945.

76 *SOA Praha*, f. MLS Praha, Ls 7408/46, opis rozkazu náčelníka bezpečnostní policie, 17. 12. 1943.

77 VAJSKEBR, Jan – ZUMR, Jan: *Spravedlivý mezi gestapáky? Případ příslušníka „židovského“ referátu gestapa Fritze Badelta*, s. 12–30.

Vyšetřování v rámci SS bylo ale zastaveno až v roce 1942.⁷⁸

Další kategorii představovaly kázeňské přestupky a trestné činy z nedbalosti. Franz Sefrin, vrchní kriminální asistent oddělení III ostravské venkovní služebny, byl 3. ledna 1941 pověřen doprovodem polského vězně Viktora Borowiece, člena polské odbojové a sabotážní skupiny. Během cesty z Těšína do Moravské Ostravy mu umožnil, aby si zašel na toaletu, kterou však předtím dostatečně nezajistil. Vězeň využil jeho nepozornosti a utekl záchodovým okénkem. Za toto pochybení byl Sefrin počátkem roku 1941 vzat do vazby a na jaře následujícího roku odsouzen VIII. soudem SS a policie ke třem měsícům vězení. Do výše trestu mu však byla započítána doba strávená ve vazbě, takže byl okamžitě propuštěn. Dodatečně byl potrestán pokutou 50 RM. Pohotový Borowiec se bohužel nezachránil a ještě téhož roku byl odsouzen k trestu smrti a popraven.⁷⁹

V neposlední řadě je nutné zmínit oblast, která je u ozbrojených složek permanentním zdrojem problémů, a to nedbalost při manipulaci se služební zbraní. Vyskytla se rovněž u tajné státní policie v protektorátu. Jako ilustrativní případ může posloužit kauza uchazeče o členství v SS a zaměstnance venkovní služebny Gestapa v K. (tedy v Kladně či Klatovech) s iniciálou M., který byl potrestán třemi týdny zostřené vazby poté, co střelnou zbraní zranil třetí osobu.⁸⁰

Závěr

Tajná státní policie byla jejími zakladateli Heinrichem Himmlerem a Reinhardem Heydrichem budována jako elitní složka nacistického režimu. Vedle politické spolehlivosti vyžadovali od jejich příslušníků rovněž trestní

a mravní bezúhonnost. Ani síto přijímacího řízení však nedokázalo zabránit průniku jedinců pochybných vlastností a návyků a přes tuhou disciplínu nebyly policejní složky prosty řady neduhů. Příslušníci SS a policie se nezdědka dopouštěli nejrůznějších přestupků, přečinů i zločinů. Na jejich potírání byl kladen značný důraz, přesto se je nikdy nepodařilo vymýtit. Trestání drobnějších deliktů měli na starosti velitelé úřadoven, závažnější případy se dostávaly před speciální soudy, které tvořily páteř soudní soustavy SS a policie. Ta vznikla koncem třicátých let a záhy se emancipovala od civilní a armádní jurisdikce. Ačkoliv původně vycházela z vojenského práva, postupně získala řadu specifických rysů. Zvláštní důraz byl na popud Himmlera, který do trestních řízení pravidelně zasahoval, kladen na potírání majetkové trestné činnosti, opilství nebo přečinů se sexuálním motivem.

Nezávažnější delikty spáchané v Protektorátu Čechy a Morava byly předávány k posouzení soudům na německém území, ale většina kauz směřovala do Prahy, kde sídlil VIII. soud SS a policie. Ten se zabýval všemi odnožemi organizace SS a navíc dostal do gesce řadu polovojenských složek. Přečiny policistů tvořily jen zlomek vyšetřovaných případů, ale patřily k těm nejkřiklavějším. Dopouštěli se jich totiž příslušníci přísně výběrové organizace, u nichž se bezúhonnost automaticky předpokládala.

Úředníci a zaměstnanci tajné státní policie se v protektorátu nejčastěji dopouštěli majetkových trestných činů, zejména úplatkářství, defraudací, vydírání a krádeží. Z poválečného vyšetřování navíc vyplývá, že odhalení se dočkala jen část z nich. Podle dochované dokumentace neby-

lo obohacování se policejních orgánů na úkor obětí ničím výjimečným. Dále nechyběly mravnostní přečiny a obzvláště širokou kategorií představovaly služební delikty, jako nedbalost, dezerce, opilství nebo porušení subordinace. Výše trestů se v jednotlivých případech lišila a závisela na závažnosti spáchaného činu. Zároveň záleželo na služebním zařazení a hodnosti dotyčného, neboť skutky řídicích úředníků a důstojníků SS byly posuzovány obzvláště přísně. Trestem bývalo několikaměsíční, ale i mnohaleté vězení a vyloučení z řad SS a policie. Vzhledem k válečným poměrům si jej však „odseděl“ málokdo, protože provinilci dostali možnost „rehabilitovat“ se v některém z nápravných útvarů SS na frontě.

Jan Vajskebr (1977) vystudoval české dějiny na FF UK v Praze, v roce 2003 nastoupil jako historik do Památníku Terezín, od roku 2015 působí v Ústavu pro studium totalitních režimů. Je autorem řady studií na téma německého potlačovacího aparátu v Protektorátu Čechy a Morava, naposledy vydal knihu *Kariéry ve službách nacismu* (spoluautor Petr Kaňák, ÚSTR – NLN, Praha 2020).

Jan Zumr (1988) vystudoval historii na FF UK, kde obhájil také svoji disertační práci, která vyšla pod názvem *Obyčejná elita. Historie SS v Dolních Rakousích a na jižní Moravě* (ÚSTR, Praha 2021). Od roku 2015 pracuje v Ústavu pro studium totalitních režimů, kde se specializuje na německý represivní aparát v letech 1933 až 1945.

78 BArch Berlin, f. SSO, sign. 26, opis poznámky řídící úřadovny Gestapa v Praze, 12. 9. 1940; Tamtéž, poznámka RSHA, 3. 4. 1942.

79 MZA, f. C 141, sp. zn. Lsp. 1744/46, opis rozsudku VIII. soudu SS a policie v Praze, 27. 5. 1941; Tamtéž, dopis B. Streckenbacha Sefrinovi, 25. 10. 1941; NA, f. ÚRP-ST, sign. 109-7/55, SS- und Polizeibericht VIII Prag: Besondere Anordnungen für das Gerichtswesen Nr. 7/41, 10. 10. 1941.

80 NA, f. ÚRP-ST, sign. 109-7/55, SS- und Polizeibericht VIII Prag: Besondere Anordnungen für das Gerichtswesen Nr. 8/41, 30. 10. 1941.